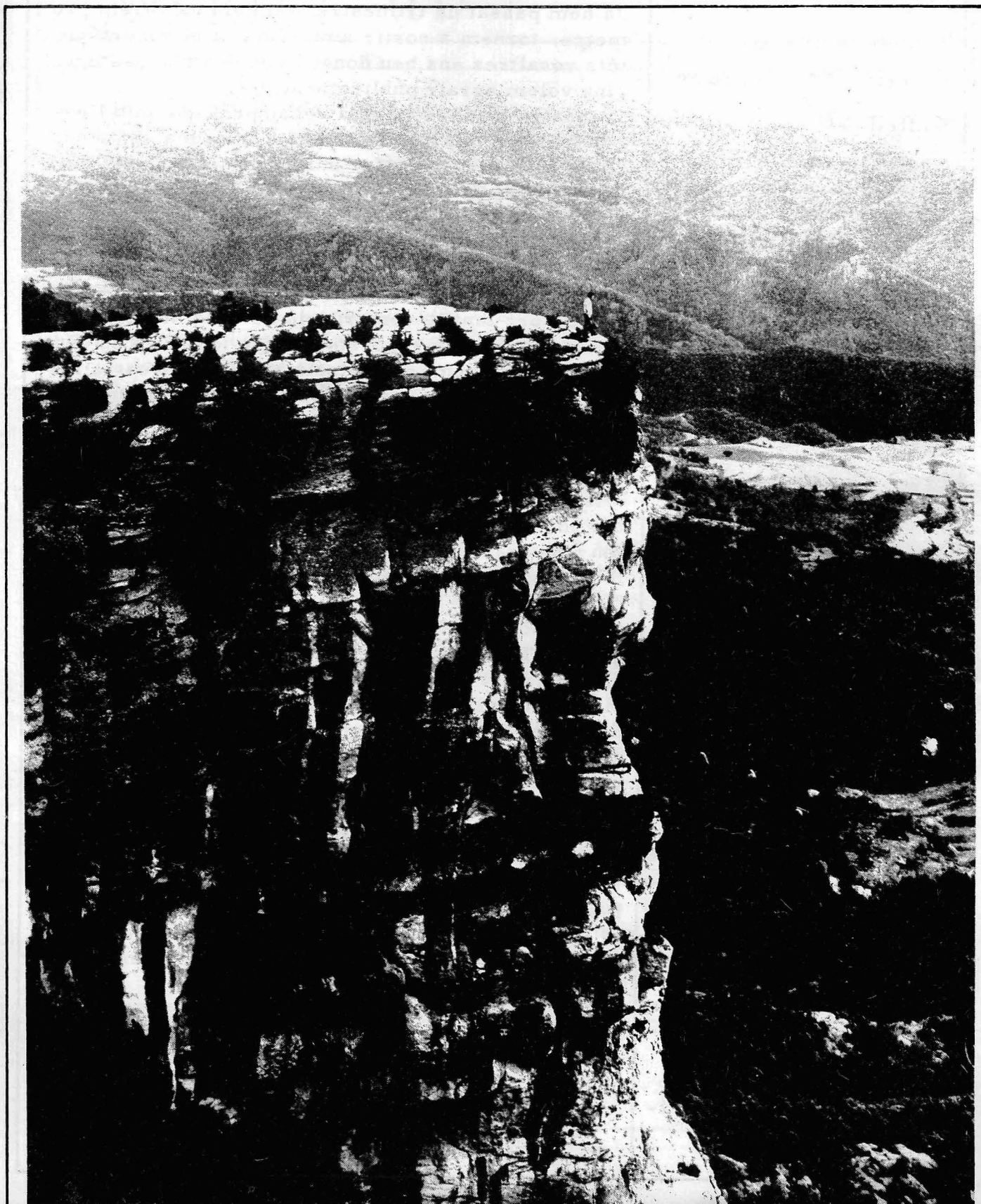


ELS CINGLES

trimestral

TAVERTET

abril 1979 N°1



ELS CINGLES

Publicació Trimestral

REDACCIÓ

ADMINISTRACIÓ

PUBLICITAT

Plaça Diputació. 1

"Can Nazari"

Tavertet, Tfn. 856 50 80

Butlletí dels amics dels
cingles de Tavertet

REDACCIÓ

Jordi Sanglas i Puigferrer

Jordi Mas i Caballé

Neus Roquer i Jofre

Rosa M. Pujol i Nuez

Joan Reixach i Curtó

Josep Solans i Domínguez

DIBUIXOS I ACUDITS

Rosa M. Pujol i Nuez

FOTOGRAFIES

Jordi Mas i Caballé

Jordi Gumí

MUNTATGE I DISSENY

Mercè Clos i Verdaguer

FOTO PORTADA:

Toni Comares.

FOTO CONTRAPORTADA:

Jordi Sanglas

IMPRIMEIX: Copi Art.

Villarroel, 81. Barna-11.

D.L/ B.8390 / 79.

La redacció del butlletí no es fa responsable del contingut dels treballs que apareixen signats, ja que els mateixos reflexen únicament els criteris de llurs autors.

Editorial

Ja hem passat un trimestre, tal com us vàrem prometre, tornem a sortir amb l'ànim i el suport que tots vosaltres ens heu donat i que des d'aquesta pàgina volem agrair públicament.

La nostra tasca s'ha vist recompensada amb l'esgotament de la primera tirada a les dues setmanes, veient-nos obligats a fer una segona edició del número zero. Com que el nostre interès és que la revista surti sense publicitat, aprofitem per a recomenar que totes les persones interessades en rebre "ELS CINGLES", ens trametin una comanda de subscripció, ja que això ens permet de controlar el tiratge i per tant la construcció de cada número i a la vegada dóna la seguretat de que tots tindreu cada trimestre el número puntualment a casa vostra i a part els possibles números extraordinaris que es puguin editar.

Uns fets importants han passat en tot aquest temps. Les eleccions generals i les municipals; els dos fets incideixen fortament en la nostra comarca, sobre tot tenint en compte els esdeveniments que s'estan preparant respecte de l'urani i la posició que les diferents forces polítiques tenen davant d'aquest fet.

Com a portaveu de l'Associació dels amics dels Cingles de Tavertet, creiem que és un deure i obligació nostra el manifestar públicament la nostra posició totalment contrària a l'Energia Nuclear i a les possibles explotacions que es puguin fer a la nostra Comarca, demanant també des d'aquesta pàgina la urgent necessitat de Creació de comitès anti-nuclears a tots els pobles i d'una manera especial i concreta a Tavertet, formats bàsicament pels vilatans indígenes d'aquestes poblacions.

Un altre fet important que s'ha esdevingut ha estat les eleccions municipals, de les quals, des d'aquesta revista, intentem donar informació concreta que trobareu a les pàgines interiors.

LA REDACCIÓ.

HISTÒRIA

ELS DARRERS CENT ANYS A TAVERTET (II)

A finals del segle passat, no obstant, ja es va implantar algun nou mitjà per a guanyar-se la vida, no solament per a la gent de Tavertet, sinó també per a la gent de fora, com va ésser treure escorça de les alzines. Potser van començar la colla d'escorçaires de Les Planes de Sant Feliu, però aviat s'hi afegiren uns quants homes de Tavertet i de seguida hi hagué un capità d'aquí mateix; a més de tenir feina uns quants homes grans també ocupaven algun bordegàs per portar l'aigua i preparar el dinar que feien en comú.

També tingué gran increment la indústria del carbó, en la qual, per l'abundor de boscos d'alzines i roures, no solament hi treballaren homes del poble, sinó que en vingueren molts de l'Esquirol. Aquest treball potser era més individual que el dels escorçaires, ja que solien ser colles de dos o tres o, com a màxim, quatre o cinc.

De L'Esquirol, no solament venien bosquerols, sinó també una colla de segadors que, per cert, tenien fama de ser bons

segadors. Per tant, Tavertet no solament tenia vida pròpia, sinó que donava vida a gent de fora.

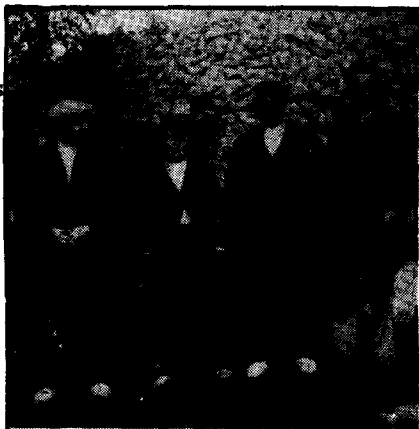
Més tard, quan els de Tavertet es cansaren d'arrancar antigues, també es formaren aquí les colles de segadors, dalladors i tonedors, que igualment, a les seves èpoques, sortien a buscar feina a fora i aprofitaven bé la temporada.

Cada dia la vida era menys austera i sempre tenien algun ral més per a gastar. Aquestes colles que acabó d'esmentar, persistiren fins alguns anys després de la guerra del 36.

La indústria del carbó, com és natural, féu que el comerç tingués un increment. Els hostals tingueren més vida i, a més, un hostaler posà muls per a desemboscar, com també l'estanquer; així, aquests dos personatges es convertiren en negociants de boscos. Cada setmana sortien cap a Vic amb el carro carregat de carbó i altres mercaderies; en tornar portaven les necessàries per al consum de la comarca.

El que tenia l'estanc potser va tenir més sort o

va saber jugar més bé i va establir una mena de mercat a casa seva: els dijous a la tarda i els divendres al matí acudien la gent de pagès, fins i tot alguns de Carós, portant els pollastres, ous i conills i proveïen des d'una capsa de "mistos", fins un sac de blat de moro per a l'aviram o de quar-



Els tres solters del poble. D'esquerra a dreta, el ferrer, el fuster, conegut per en "Carrera" i en Ramon Pelat. Els tres de tipic històric, encara que no mancat de valors humans.

tes per als porcs. El diumenge passaven comptes i acabaven de proveir per a la setmana.

El transport, com queda dit, es feia amb el carro, tot i que, entre setmana, sempre feien algun viatge a bast a Roda de Ter.

Durant un temps havia existit una societat que formaven tres o quatre veïns del poble; deien que feien "con-

còrdia" i es dedicaven a matar porcs, a fer botifarres i cansalades que venien a Taverter i a Vilanova de Sau. Les carns magres les solien vendre a Vic. Durant la hivernada, mataven de dos a tres porcs cada setmana. La casa on feien les matances era a Can Nazari. Encara guardo la pastera on on hi pastaven les carns, de la qual em serveixo per tirar farina a la pastera del pa.

Molts del oficis que existien aquí van anar desapareixent en el decurs dels anys, degut potser a que la gent sortia més a fora i tenia més comunicació amb els pobles veïns: el sastre, el sabater, el corder, els paletes i, ja després de la guerra, el ferrer, el cisteller i fins el barber. No obstant, allà pels anys 1947 o 48 es començà un petit servei de transport de llet, en carro i a voltes a bast, fins a Cantonigròs, que durà mentre no hi hagué carretera. Després, quan a l'any 62 s'obrí la carretera, continuà amb vehicle motoritzat fins als nostres dies.

La gent començà a deixar de pastar-se el pa a casa dels anys trenta per amunt; qui el portava de Rupit, qui de Cantonigròs, d'altres de L'Esquirol. El que feia el transport de la llet el portava de Cantonigròs per a tot el poble. A l'any 50, s'instal·là en el mateix poble el forn que ha perdurat fins avui i del qual surten les famoses "coques de Taverter" i els "Tofolets". El poble estigué faltat de

tota mena de comunicacions modernes fins l'any 1957 o 58 en què s'instal·là el telèfon, el 1962 que, com he dit més amunt, fou l'any en què es va fer arribar la carretera que ja feia 40 anys que estava parada al Pla de Can Codina.

A l'any 64 es portà la llum des del pantà de Sau, quedant així el poble dotat de totes les millors que disfruten tots els pobles, ja que a l'any 57 també s'havia canalitzat l'aigua a to-

tes cases de Colònies d'Estiu que, amb alguns campanyes, no deixen de donar força vida, ajudant a subsistir els petits comerços i hostals.

Darrerament, s'han obert una nova botiga de queviures i un restaurant, adequats per a atendre els visitants dels nostres dies. Igualment ha pogut tornar a tenir vida un paleta contractista, per haver-se construït algunes cases noves i renovellat altres de velles.



Uns dels primers estiuejants junt amb gent del poble dels anys deu als vint.

tes les cases. No obstant, per haver anat a menys la indústria del carbó i haver-se mecanitzat el camp, moltes famílies hagueren de buscar-se la vida en els pobles industrials de la Plana de Vic.

La vida a Taverter, d'uns anys ençà, ha canviat molt; les cases deixades per les antigues famílies han estat comprades o llogades per gent de fora, per passar-hi els estius i caps de setmana.

Igualment, des de fa uns anys, s'han instal·lat algu-

S'han instal·lat algunes granges; així, l'ambient turístic no ha eclipsat totalment el tradicional ambient agrícola i ramader. Entre tot, el poble, que alguna vegada semblava haver arribat a l'agonia, torna a tenir vida pròspera i creixent.

A la Parròquia, encara que no tingués molts feligresos, per ser molt dispersa i per pertànyer a ella la sufragània de St. Miquel de Serarols, hi havia dos capellans, rector i vi-

cari. No cal dir que l'encarregat de la sufragània era el vicari; el Sr. Rector només hi anava una o dues vegades a l'any com a visita pastoral. L'encarregat de portar-hi cada festa amb la mula el vicari per a celebrar-hi la missa era el veí del poble que conreava les terres de la rectoria com a parcer. Molts anys fou el meu oncle de Can Nazari. Cada diumenge s'havia de llevar ben de matí; una hora abans de puntejar el dia havia de guarnir la mula per a ser-hi a l'hora acostumada de celebrar la missa. En part d'hivern, prou que les devien passar negres, tant el que conduïa la mula per camins de glaceres, de salts i barrancs i sovint amb grans dificultats per passar la riera del Noguer

en temps de pluges, com també el pobre Vicari, muntat a cavall arrupit dins la grossa bufanda, que de poc li deuria servir en dies de fred i temporals. Crec que antigament gairebé sempre hi havia algun capellà de la família Subiranes que vivia allí i cuidava de la sufragània, que així era més ben atesa i era un gran descans pels capellans de la Parròquia de St. Cristòfol de Tàvertet. La vida social en el segle passat potser era més oberta i espontània que en els temps actuals, com s'oposava a deu haver succeït a tots els pobles tant temps isolats. La gent era més comunicativa. Vivint allunyats dels altres pobles, eren com un petit món que tenia la

seua manera de pensar i de viure. No deixava d'haver-hi, naturalment, diversitat de criteris i de pensars. Potser era més valorada i apreciada la petita propietat. Tot això feia que sovint hi hagués renyines: unes vegades per un marge, altres per un rec, llenya o pastures, en les quals havia d'intervenir el jutge. Però, per altra banda, la gent es reunia més els diumenges per fer "la trucada" o per fer la beguda a l'hostal i així fer petar la xerrada. Tot contribuïa a que el poble tingués una vida activa i alegre.

Jordi Sanglas

(continuarà)

Tàvertet

Vaig a contar-vos la història
D'un Poble molt petitet,
Que li en diuen Tàvertet.

Té un xic de tot i un poc de res,
té un xic de verd i un poc de vent,
un xic de Sol i un poc de neu,
un xic de gent i un poc d'argent,
un gos que és coix i un feix de boix.

Un xic de llum i un poc de fum,
un xic d'olor i un poc de flor,
un xic de boira i un poc d'endoina,
un xic per Déu i un poc d'adéus,
un Cel ben blau i molta Pau.

Enric Borràs

Bans curiosos

Cal esmentar el gran interès que les autoritats del segle passat tingueren en bé del poble. Per alguns bans o edictes que encara es guarden a l'Ajuntament, dels quals n'adjuntarem algunes còpies, es pot veure com vetllaven per l'ordre públic, la sanitat i tot el que pertany a la policia i bon govern, potser amb més zel que als nostres dies. Amb tot, algunes disposicions, amb la mentalitat d'avui poden semblar ingènues, però llavors devien ser de gran interès.

Ens ha semblat millor de no retocar-ne l'estil ni l'ortografia.

"Bando del Batlle Real y Ajuntament de Sⁿ Christofol de Tavertet Corregiment de Vich per lo añ 1825.

1^a Que ningun puga Arrendar a ningun foraster sens llicencia del Batlle pena 3 lliures.

2^a Que ningun puga courer artigas de 24 de Juny fins a 25 de Juliol del corrent añ pena de 3 lliures.

3^a Que a ningun Ostal ni Taverna ni altre casa Publica nos puga deixar jugar mentres se fassen funcions de iglesias pena de 1 lliure 10 sous a los sobreditos y als individuos qe si atreparan pena de 15 sous per cada individuo qe si encontrara.

4^a Que ningun puga segar erba ni fer pasturar erbas algunas y aquell qe comprara erba robada 1 lliure 10 sous per cada vegada y al venedor pena de 15 sous.

5^a Que ningun puga aterrar plansons ni fer dany als abres sens llicencia de son dueño pena de 3 lliures.

6^a Que ningun puga fer camins nous per so de

altres pena 1 lliure 10 sous.

7^a Que ningun puga jugar ni deixar jugar al Ostal ni altra casa Publica de 9 Hores de la nit anamun pena de 1 lliure 10 sous per cada individuo qe si atrepara Y al qe donara Abrich al doble.

8^a Que ningun puga rentar roba de malals ni de

morts al sefareix pena de 1 lliure 10 sous.

9^a Que ninguna persona xica ni gran puga rentar roba ni ortalissas anal raix de la font ni als oubis ni pugan gastar agua del oubis de la font per regar pena de 1 lliure 10 sous.

Dese qe no pugan fer sarraus ni balladas sens llicencia pena 3 lliures

Bando del Batlle Real y Ajuntament de Sⁿ Christofol de Tavertet Corregiment de Vich per lo añ 1825.

1^a Que ningun puga arrendar a ningun foraster sens llicencia del Batlle pena de 3 lliures.

2^a Que ningun puga courer artigas de 24 de Juny fins a 25 de Juliol del corrent añ pena de 3 lliures.

3^a Que a ningun ostal ni Taverna ni altre casa Publica nos puga deixar jugar mentres se fassen funcions de iglesias pena de 1 lliure 10 sous a los sobredits y als individuos qe si atreparan pena de 15 sous per cada individuo qe si encontrara.

4^a Que ningun puga segar erba ni fer pasturar erbas algunas y aquell qe comprara erba robada 1 lliure 10 sous per cada vegada y al venedor pena de 15 sous.

5^a Que ningun puga aterrar plansons ni fer dany als abres sens llicencia de son dueño pena de 3 lliures.

6^a Que ningun puga fer camins nous per so de altres pena de 1 lliure 10 sous.

7^a Que ningun puga jugar ni deixar jugar al ostal ni altre casa Publica de 9 hores de la nit anamun pena de 1 lliure 10 sous per cada individuo qe si atrepara i al qe donara abrich al doble.

8^a Que ningun puga rentar la roba de malals ni morts al sefareix pena de 1 lliure 10 sous.

9^a Que ninguna persona xica ni gran no puga rentar roba ni ortalissas anal raix de la font ni als oubis ni pugan gastar agua del oubis de la font per regar pena de 1 lliure 10 sous.

Dese qe no pugan fer sarraus ni balladas sens llicencia pena de 3 lliures.

ELECCIONS

- Fotografies Agustí.

A TAVERTET el dia 3 di
marts, el vent fresc
que deixa caure un sol
alegre, acompanya la
jornada en la que es
diciu, qui seran
els responsables de
gestionar el Municipi
en els propers 4 anys.
Deu són les persones
que s'han presentat.

JAUME BALLANA GAROLERA
PSC

SEBASTIA BALLANA GAROLERA
Independent

MERCE FORNES CLOPES
Independent

MAGDALENA JOFRE ORRA
Independent

ANTONI MOLINA ALEJO
PSC

MIQUEL PAIRAMON ORRA
Independent

JOAN PUNTI DESEURES
PSC

FRANCESC PUNTI HOMS
Independent

JORDI SANGLAS PUIG.
Independent

ANGEL VILA ESLAVE
Independent

Quines són les coses
que veu més necessà-
ries, per resoldre
avui, L'AIGUA i el
TELEFON PUBLIC.

ANGEL VILA, (Candi-
dat independent).

1- Perqué s'ha pre-
sentat ?

Perque no hi havia
ningú més.

nome, ajuda i col·labo-
ració per part de to-
thom.

RAMON PUIGFERRER, en-
tri qui vulgui d'al-
calde, que ho faci bé
i que el poble, sur-
ti endavant.

El més necessari és
l'aigua.



Tot esperant les 8
del vespre, hora en
que queda tancada la
mesa, hem pogut cop-
sar algunes opinions.

MAGDALENA SANGLAS, Crec
que en la llista hi ha,
les persones més
adients, si, aquí hi ha
la poca gent que hi podia
entrar.

2- Quines son les co-
ses que vosté dona-
ria prioritat ?

L'aigua, i el que si-
gui beneficiós per
el poble.

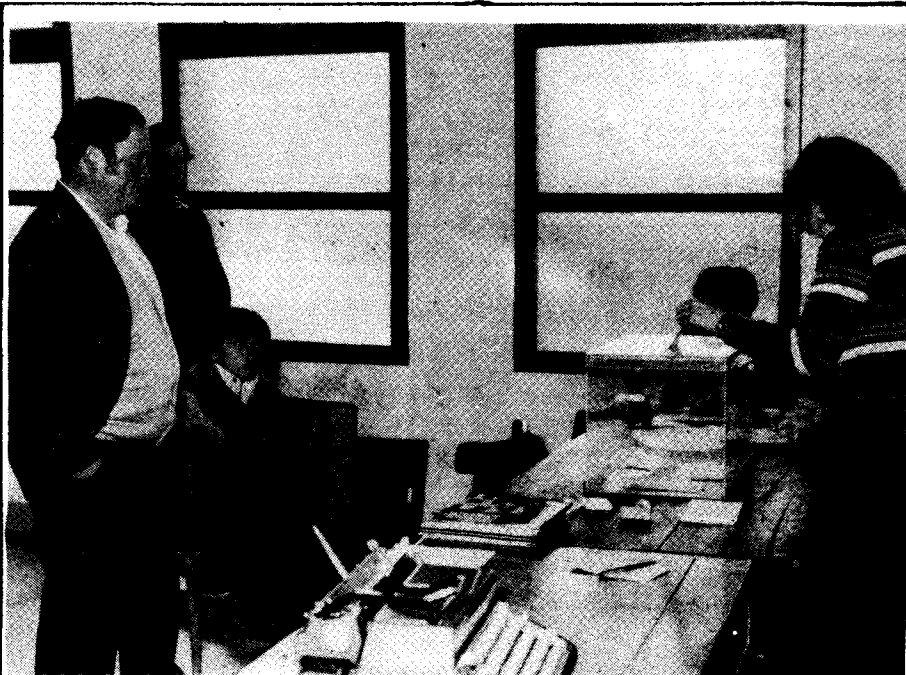
3- Que li faria fal-
ta, si surt elegit,
per fer una bona ges-
tió ?

ENRIC BORRAS, Crec
que el més necessari
el l'aigua i el telè-
fono.

MAGDALENA JOFRE, (Can-
didata independent),
M'he presentat per
fer Ajuntament. Per-
que ningú es movia.

Perqué l'ajuntament no anés enlaire. Crec que de tant en tant, s'hauria de reunir tot el poble i demanar quines són les necessitats més urgents. L'aigua, el telèfono, la carretera de Rupit...! En cas de sortir, demanaria persones que ajudin, persones joves, doncs nosaltres tenim la mentalitat d'aquell temps.

ROMA ROQUER, Crec que en la llista, hi ha persones que són a dients per el càrrec i altres que no. El més necessari en quests moments, és so lucionar el problema



de l'aigua i els carrers. També crec s'haurien de fer més cases, per evitar despeses del poble i que la construcció es mantingui dintre de les normes del poble.

FRANCESC PUNTI, (Candidat independent): M'he presentat per portar el poble, si aquest m'elegeix. El més necessari, és que no hi haguin raons entre el poble que tots ens avinuem. Solucionar la carretera, l'aigua, pero tot queda condicionat per l'economia. Per fer una bona gestió, demanaria un bon suport econòmic.

PEPETA PUIGVILA, Per mi els candidats, es tan bé. El més necessari per a mí, és l'aigua.



RAMON VILA, crec com a més necesàri, solventar el problema de l'aigua.

MERCE (De Can Baumes) Crec que hi ha persones que no s'han presentat i podrien ser millors.

Per a mí, el més important es aconseguir un coxe de linia.

JOAN PUNTI (Candidat PSC), M'he presentat perquè en faltaven d'altres, per fer colla.

El més necessari no se que és, però l'aigua és un problema.

Per fer una bona gestió, demanaria la col·laboració de tothom

PERE MARTINEZ, Crec que les persones de la llista, estan bé. Crec que el més necesàri, és l'aigua i el telèfono.

LEUÍS DURAN, per a mí, estan bé, els que s'han presentat.

Crec com a més necesàri, l'aigua, l'escola i que es cuidin de la llum.

JORDI SANGLAS, (Candidat independent). M'he presentat per posar la meva persona i les meves qualitats, siguin més o menys petites, al servei del poble. Crec prioritari el servei d'aigua, acondicionar i augmentar el caudal, tot dintre de les possibilitats econòmiques i tècniques. El servei de telèfon públic, clavegueres, acabar els carrers començats si hi ha possibilitats. i aquestes es poden trobar, encara que no sempre donguin el resultat que un voldria, i millorar el servei escolar. Per fer una bona ges

tió, demanaria tenir bons companys i que tothom porti la seva visió dels problemes i que visquin el seu càrrec, profundament.

Totes aquestes opinions han quedat reflexades practicament, de la següent manera,

JAUME BALLANA, vots	32
SEBASTIA BALLANA---	24
MERCE FORNES-----	13
MAGDALENA JOFRE----	26
ANTONI MOLINA,-----	30
MIQUEL PARRANON----	44
JOAN PUNTI-----	13
FRANCESC PUNTI-----	11
JORDI SANGLAS-----	19
ANGEL VILA-----	30

CENS-----	87
HAN VOTAT-----	66
S'HAN ABSTINGUT----	21

Nou consistori



Queden per tant mem-
bres del nou consisto-
ri, per els propers 4
anys,

MIQUEL PARRAMON----	44
JAUME BALLANA-----	32
ANTONI MOLINA-----	30
ANGEL VILA-----	30
MAGDALENA JOFRE----	26

Queda pendent, l'anome-
nament del Batlle, que
segur serà una d'aques-
tes 5 persones, però
en el moment de fer a-
quest article d'urgèn-
cia, no s'han rebut en

cara, les instruccions
corresponents.

EN MIQUEL PARRAMON,
com a candidat més vo-
tat, ha manifestat a
aquesta revista, el
seu agraïment, per la
confiança que li han
dipositat tots els que
l'han votat, dient que
farà tots els possibles
per no defraudar en la
seva gestió.

L'ANTONI MOLINA, ha do-
nat també les gràcies
a tots els que l'han
votat.

LA REVISTA BUTLLETI ELS
CINGLES, felicita als
nous regidors, així com
els hi desitja, el mà-
xim d'encert en la seva
tasca, que confiem serà
la més adient, per el
municipi de TAVANET.

Josep Solans

Neus Roquer

ECOLOGIA

Manifest contra la recerca d'urani a Osona

Davant les últimes informacions que assenyalen una pròxima investigació i explotació de mineral d'urani al Collsacabra per part d'una empresa nord-americana, Chevron SA, i de l'empresa Promotora de Recursos Naturales SA, el comitè antiurani d'Osona, reunit a Vic, ha fet públic un comunicat en què demana als osonencs que s'oposin amb fermesa a l'inici d'aquestes prospeccions.

A la nota esmentada assenyalen el següent:

1r.

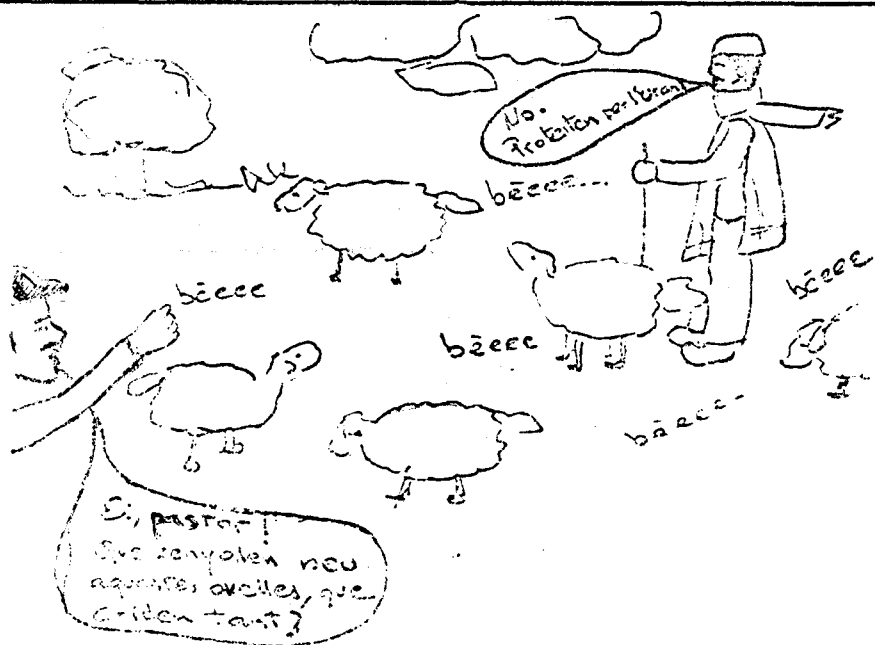
Les darreres informacions rebudes assenyalen que els tràmits per a la concessió dels drets d'investigació i d'explotació de l'urani d'Osona continuen endavant. La revista «Cambio 16» informava fa pocs dies que en un termini molt breu començaran els treballs d'investigació a la zona de Vic a càrrec de l'empresa nord-americana Chevron SA i de l'empresa Promotora de Recursos Naturales SA.

2n.

Recordem que la concessió del dret d'investigació significa també el dret d'explotar l'urani detectat. I aquests drets són pendents només de ser publicats al Butlletí Oficial de l'Estat. Creiem que ara és l'hora d'oposar-nos fermament a aquests primers intents. Després serà massa tard.

3r.

L'explotació de l'urani ens afecta-



ria a tots: sanitàriament, ecològicament, econòmicament, etc. El poble no ha estat consultat, i les lleis tampoc no preveuen que es faci. Es imprescindible que l'opinió popular sigui escoltada.

4t.

Fem notar la inoperància i la passivitat de la Generalitat, que fins ara ha estat al marge d'aquest afer. Recordem que durant la campanya electoral a Osona alguns partits (PSC-PSOE i PUSC) van

manifestar-se contra les mines d'urani. Fins ara no hem vist cap acció clara per part seva.

El comitè antiurani d'Osona fa també una crida perquè els osonencs s'incorporin a aquest organisme amb la finalitat d'enfortir aquest moviment, contrari a la nuclearització de Catalunya i contrari concretament a la primera fase d'aquest procés que vol realitzar-se a les nostres comarques.

Els Goigs del Roser

Una mica d'història:

A Tavertet, cap altra activitat no logra, com el cant dels goigs del Roser, que tots els homes disponibles, i fins els mateixos estuejants, hi vulguin prendre part. És que ningú no voldria que s'estronqués una tradició que tots intueixen que ha d'ésser antiquíssima.

I tenen raó en aquesta intuïció perquè, d'entre els costums o tradicions de la nostra petita comunitat, és, de molt, el més antic de tots.

La lletra dels Goigs que cantem nosaltres hi ha qui l'atribueix a St. Vicenç Ferrer (així ho declaren les edicions més antigues estampades a Mataró, Alcoi i València); sembla, però, que no foren compostos pel Sant, sinó pel seu germà Fr. Bonifaci Ferrer (1355-1417). Són, doncs, de finals del segle

XIV o principis del XV.

L'edició més antiga que s'ha conservat és del 1546, feta a València i inclosa en un llibret que portava el títol tan pompós, com els que se solien posar en aquella època, de "Trellat sumariament fet de la bulla o Confraria del Psal·tí o del Roser: e cobles



a loor de la Sacratíssima e Intermedera Verge Maria del Roser". Aquesta lletra dels Goigs que cantem a Tavertet era anomenada "Goigs comuns

de tot l'any", per distingir-los d'altres propis no més d'un temps litúrgic: els d'Advent i els de Quaresma, aquests darrers coneguts també amb el

nom de Psaltiri. Els de tot l'any eren més coneguts; per això són els que han perdurat, a Tavertet, fins a nosaltres.

També és curiós de saber perquè tenen el nom de Goigs i no cobles o lloances a la Mare de Déu del Roser. És que lloaven els Goigs o moments més fel·liciosos de la vida de la Mare de Déu. I, d'aquests, han pres el nom de Goigs totes les altres innombrables advocacions de la Mare de Déu i de gairebé tots els sants.

De la ressenya breu dels seus orígens, crec ben legítim treure'n les conclusions següents:

1) Es cantaren tot seguit, fins fa ben poc, a tots els Països Catalans. Són una prova més, d'entre tantes com n'hi ha, que aquesta denominació de "Països Catalans", divulgada fa poc, no és cap quimera, sinó que respon a una realitat arrelada durant moltes centúries i manifestada en tots els aspectes de la vida dels països que la formen.

2) En aquest llibret de València, com en algunes edicions d'Olot i Manresa, es titulen "Los set Goigs de la Verge Maria del Roser" i, a part d'alguna petita variant, són iguals en tota la lletra, tant els estampats el s. XVI, com els dels segles restants fins als nostres dies, prova de la unitat i de la durada de la llengua. Prou hi ha aquí s'entesta a afirmar darrerament que el català, el mallorquí, el menorquí i el valencià són

idiomes diferents. Els Goigs del Roser, amb lletra idèntica, eren cantats a tots aquests llocs i, arreu, hom tenia la convicció de cantar-los en la seva llengua materna.

3) Aquests Goigs sempre han estat considerats els millors d'entre molts millers que se'n coneixen, dedicats a altres advocacions de la Mare de Déu o a innombrables sants.

4) També es pot afirmar rotundament que no hi ha hagut mai cap altra composició catalana que hagi tingut tanta popularitat.

Des de finals del s. XIV o principis del XV fins al temps dels nostres avis, eren cantats cada diumenge a totes les parròquies. Quina altra composició trobaríem que hagués estat de moda tant de temps?

5) És veritat, com deia l'actual bisbe de Girona, Mn. Jaume Camprodon, que al nostre país coexisteixen "una tradició cristiana mil·lenària i una tradició laica més recent". Els Goigs del Roser són una prova ben valuosa que, de sempre, el nostre país ha estat profundament cristià i marià.

Em queden moltes coses per dir, més de les poques que he consignades, sobre els nostres Goigs del Roser. De moment caldrà deixar-ho. M'allargaria massa.

De moment, ja em donaria per satisfet si aquestes poques dades i consideracions ajudaven a perpetuar la tradició, tan venerable, d'interpretar i

escoltar a Tavertet, el dia de Pasqua, aquesta composició a honor de la Mare de Déu del Roser; tradició que ha perdurat entre nosaltres des de temps medievals; aviat és dit, des de temps medievals!

Els de Tavertet n'estan orgullosos i amb raó. Els que no som de Tavertet n'estem encisats. És que aquí hi trobem les arrels de la nostra terra: les construccions quasi mil·lenàries de les nostres quatre esglésies, el conjunt arquitectònic tan equilibrat i auster que forma el nostre poble, masies venerables que per res no voldríem que es perdessin... De les relíquies del passat, tan abundoses a Tavertet, no se n'ha de perdre mai ni una.

I, entre aquestes arrels del nostre poble, que s'endinsen en les profunditats de la història, hi destaquen els nostres Goigs del Roser.

En cantar-los o escoltar-los, assaborim el gust agre i dolç de la terra, de les essències més pures de la nostra terra. Bona Pasqua.

Felip Soldevila

Breu estudi musical

No pretenc pas de fer una anàlisi musical exhaustiva d'aquesta versió dels "Goigs del Roser de tot l'any", ni permet això l'extensió d'aquest espai. Sempre que es tracta de precisar el significat del mot "popular", ho relacionem amb cosa "natural"; això tant a nivell musical com a tota obra d'art en general. De tal manera que les paraules "popular" i "natural" ens semblen sinònimes. I és que la bellesa natural de les coses les fa agradable a tota mena de persones. Per això, en dir que una cançó és "popular", o sia, que plau a tothom, és segur que en ella resplendeixen les lleis naturals que són el fonament de l'art musical: melodia, ritme i harmonia. Tots ells combinats de la manera més espontània, diríem més instintiva.

Aquests factors, evidentment, no tenen en tota cançó la mateixa preponderància. La naturalesa i funció de cada cançó en particular sembla assenyalar un ordre de primacia entre tots tres.

Com en totes les cançons populars, la melodia dels Goigs és de curt àmbit melòdic, limitat per la dimensió de la forma poètica. Fem notar tanmateix que el seu ritme musical està també en funció del text literari.

En la seva estructura literària, no guarden la forma ordinària dels Goigs

moderns que, en general, conserven -com és sabut- dos versos que es repeteixen sense cap modificació com a final de cada Posada(1) de vuit versos.

Per això s'anomenen Respost o Tornada. En canvi, en els del Roser no es repeteix ni el darrer vers. No hi ha altra repetició que la del mot "Roser" al final de cada "Posada". En aquests goigs de la Mare de Déu del Roser la melodia es troba ja complerta en els quatre versos de la semiestrofa inicial.

ENTRADA

Vos - tres goigs amb gran pla - er can - ta

RESPOST

- rem, Ver - ge Ma - ri - a: Puix que

Vos - tra Se - nyo - - ri - a és la

Ver - ge del Ro - - ser.

Forma per als dos primers versos un període melòdic suspensiu sobre el tercer grau de la tonalitat, que anomenarem A.

Vos - tres goigs amb gran pla - er can - ta

rem, Ver - ge Ma - - - ri - a:

I per als dos darrers, el corresponent període melòdic conclou sobre la tònica, que anomenarem B.

Puix que Vos - tra Se - nyo ri - a és la

Ver - ge del Ro - - ser.

O sia una frase de dos períodes per als quatre primers versos: A-B.

Subdividida així mateix en quatre sub-períodes dels quals el primer i el tercer tan sols tenen una petita diferència rítmica:

Aa Bb.

El segon període d'aquesta frase es repeteix exactament igual per als versos 5è, 6è, 7è i 8è.

POSADA

Déu plan - tà dins Vos, Se - nyo - ra, lo Ro -

quan vos fén me - rei, xo - do - ra de con -

ser molt ex - cel - lent,

ce - bre'l pu - ra - ment,

En el vers 9è i el 10è es torna a repetir el primer període de frase, suspensiu: A.

do - nant fo al Mis - sal - ger que del

col vos tra - mo - ti - a.

Signe adoptat internacionalment per la UNESCO en el Congrés de Musicologia celebrat a París l'any 1952 i que es tradueix per $\text{♩} = \text{♪} = \text{♮}$ (nota curta) per a no modificar l'estructura ternària del compàs.

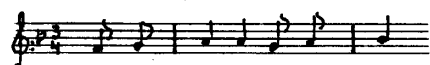
(1) Posada: Estrofa, Cobles o parades d'una cançó.

I en el 11è i 12è versos, una altra vegada el segon període, conclusiu, B.



Així resulta que l'esquema musical d'aquesta forma de goig és el següent: A-B-BBAB.

Tenim doncs que en els Goigs del Roser va repetint-se constantment una mateixa frase de dos períodes i que la principal cèl·lula temàtica és exac-ta en el començament de tots els versos, 2 4 2.



L'entrada en anacrusa ens serveix com a entonació del salm;



i el seu ritme ternari està, com hem dit al començament, en funció del text literari.

No fem cap anàlisi comparativa amb moltes altres versions musicals dels Goigs que tenim a l'a bast. Pot ésser tema prou atractiu per a tractar-lo amb més amplitud en una altra ocasió. Sols direm que mitjançant la tradició oral ens ha arribat aquesta versió dels Goigs del Roser que enriqueix el nostre repertori de cançons tradicionals.

La forma salmòdica és la , és adient per al cant popular d'uns Goigs. Tots els goigs, d'una manera o altra guarden aquesta forma tradicional a "dos cors" a fi de trencar la monotonia, ja que es faria insostenible el cant de vuit o deu "Posades" sense les alternàncies que donen lloc al descans dels cantaires.

I afegirem per acabar, en paraules de Mossèn Lluís Romeu (3)

"Cal consignar també que si diem que els "Goigs del Roser de tot l'any" per la seva estructura literària i musical han de cantar-se

a dos cors en forma salmòdica, no és això una troballa d'ara, sinó que, del nostre record, el possible ja els hi cantava; ... Aprofitant la partió natural dels fidels en l'església, els qui són col·locats a la banda dreta comencen els goigs cantant la primera frase, que tot seguit es contesta pels fidels situats a la banda esquerra, alternant-se invariablement cada dos versos i esgranant així la lloança perennal a la dolça Verge i Mare fins arribar a la súplica final:

Preservau, Verge Maria, los confreres del Roser."

Isabel Caballé

(3) Lluís Romeu, Prev. Estudi de Musicologia popular. Fundació Concepció Rabell i Cibilis.

ENTRADA

Vos - tres goigs amb gran pla - er can - ta - rem, Ver - ge Ma ri - a: Puix que Déu lo

POSADA

Vos - tra Se - nyo - ri - a és la Ver - ge del Ro - ser. Déu plan - tà dins Vós, Se - Pa - re que vo - li - a fós - seu Ma - re del Ro - ser.

nyo - ra, lo Ro - ser molt ex - cel - lent, quan vos féu me - rei - xo - do - ra de con -

ce - bre'l pu - ra - ment, do - nant fe al Mis - sat - ger que del cel vos tra - me - ti - a.

Com a punt final ens sembla oportú d'incloure el testimoni d'algú que hagi viscut al llarg dels anys la tradició i hem parlat amb en Romà Roquer, fidel cantaire dels Goigs del Roser, que ens ho ha explicat així:

Per tal de poder recórrer totes les masies, el diumenge abans de Pasqua baixàvem a cantar-los a les de sota els cingles (Sorroca, Campàs, Masnovell, Vilaespinosa, Can Roca, La Casota, etc.) i el dissabte de Pasqua començava el dia principal; quan encara era fosc, ens reuníem els cinc o sis "ministres del roser" més un setè que duia un acordió (normalment cada any els mateixos i només homes), i ens anàvem cap a Monteis a fer la primera cantada; després anàvem a l'Avenc i a Rajols i d'allí tornàvem a pujar i, en ser al coll "La Finestrica", començàvem a resar el rosari mentre caminàvem cap a La Cau; de La Cau sortíem cap a Can Managés, La Serra, Sobiranes, Crous, La Corbera, i llavors dinàvem al Noguer, fèiem les postres a La Parareda i preniem el cafè al Sunyer; després baixàvem al Sunyer Vell i seguint l'itinerari fèiem les masies de la vall (La Careda, Novelles, Novegalliques, el Pontí, etc.), arribàvem a Taverdet quan ja era fosc i llavors havíem de recórrer encara totes les cases del poble; fet això, els "gotjaires"

anàvem a l'església per a cantar-los davant de la Verge i, en sortint, passàvem a la rectoria, on fèiem la darrera cantada (i la darrera copeta).

Era el costum que a cada casa els donessin de dues a quatre dotzenes d'ous i els oferissin anís amb conyac i llonganissa; així s'entén que poguessin caminar tals distàncies i poguessin cantar tantes vegades. I també es comprèn que al final, més d'un tingués prou feines per a trobar la porta de l'església...! Les moltes dotzenes d'ous que es recollien anaven a parar a la "rifa d'ous" del Diumenge de Pasqua i els diners que se'n treien es donaven a la Parròquia (en aquell temps, una fitxa de la rifa valia dos vals i ara en val un duro).

Els goigs es cantaven de memòria i s'aprenien amb el temps, encara que el mossèn en tenia còpies;

també es cantaven dues o tres vegades l'any durant la missa, però amb una altra tonada.

El mateix dia dels goigs es feien les caramelles; els "camellaires" sortien més tard que els "gotjaires" i no feien un recorregut fixat, sinó que anaven a diferents llocs segons volien; també els donaven ous i diners; dels ous en feien truites i amb els diners feien un ball amb flabiol i acordió on podia anar tothom a ballar i menjar truita gratis.

Avui en dia, els goigs ja no es fan dissabte sinó Diumenge de Pasqua, no es va a peu sinó en cotxe, no són els set ministres del roser sinó tots els que hi volen cantar, grans i petits, es comença més tard i s'acaba més d'hora, hi ha guitarres i flautes en lloc de l'acordió, i es continua oferint als cantaires "la copeta i la llonganissa" (un porró amb



bon vi i galetes, coca, etc), i alguns diners per a l'església. El trajecte és aquest: a les 9 es va a Montois, segueixen La Careda, Novelliques, El Pontí, Les Escasses, Can Sancho, totes les cases del poble, Can Reixach, Can Feló, El Racó i tot seguit es dona pas a la rifa dels ous, cantant per última vegada els goigs a la plaça, davant de tota la concurrència.

Miquel Mas



AGRICULTURA



UNES IDEES PRÀCTIQUES PER A EVITAR ALGUNES MALALTIES DELS CONILLS

-- Realment, la cria del conill és misteriosa, car coneix molta gent afeccionada a la cunicultura i tots tenim idees molt diferents sobre la reproducció d'aquest animal i les seves malalties.

-- És una feina que demana molta paciència i jo diria que una mica de vocació. A part de donar el menjar i l'aigua cada dia, també cal tenir en compte altres coses que són importantíssimes per a que tot vagi bé.

-- Després de bastants d'anys criant conills, he comprovat que petits detalls que aparentment no tenen importància, resulten que al final poden ésser decisius.

Una de les coses que preocupa molt són les malalties que quasi sempre són mortals i poques vegades es poden guarir amb èxit.

També és molt probable que les femelles curades d'una malaltia no siguin productives, fet que hem de tenir molt en compte.

De tota manera, hi ha algunes malalties que es poden evitar gràcies a les vacunacions. Aquestes malalties són:

Pasterelosis, que ataca els pulmons i produeix la tos i els constipats i moltes vegades la mort dels conills desmamats i també a les femelles. De vegades es pot veure com els conills d'engrís es van aprimant i tenen dificultats per a respirar. De vegades pot produir diarrees. Per a lluitar contra aquesta malaltia cal tenir el local

ben ventilat però que l'aire no vagi directament als animals. S'haurà de vacunar les femelles joves injectant 2 cc i repetir la dosi al cap de 15 dies.

Després hauré de vacunar totes les femelles cada 3 mesos per a mantenir les defenses contra les bacteries que produeixen la malaltia. Cal fer aquesta operació d'una manera molt exacta per a

mantenir l'equilibri sanitari de tots els animals. Els conills d'engrís no cal vacunar-los, perquè estan poc temps al local i l'efecte de la vacunació retarda el seu creixement.

Repeteixo que la gràcia és mantenir en bon estat les femelles que són les que encomanen a la seva cria fins quan està en el període de lactació.

Una altra malaltia és la

Mixomatosis, que és produïda per un virus que es diu myxomatosum sanarelli i gairebé sempre és mortal. Ataca principalment la regió del cap i per això en diem la malaltia del "cap gros".

Per a evitar aquesta malaltia hauríem d'evitar l'entrada d'insectes a dins del local i ruixar d'insecticida cada setmana, ja que la propagació principal d'aquesta malaltia és pels mosquits i mosques i puces dels propis conills. Quan comença la infecció en una conilla, l'hem de treure del local i desinfectar la seva gàbia. La millor manera és cremar-la amb un bufador i lògicament deixarem reposar la gàbia un temps.

Haurem de vacunar totes les femelles cada 6 mesos. Els conills d'engreix no cal si a dins del local no hi ha la malaltia.

Finalment hem de tenir molt en compte que la malaltia d'aquesta infecció pot venir a part dels insectes per aliments contaminats, per altres animals com els gossos i els gats i per gent que visita les granges.

Actualment podem tenir confiança en les vacunacions, ja que proporcionen bones defenses contra aquest virus.

Tinya tricofítica. És una malaltia que ataca la pell produint crostes i la caiguda del pèl. Comença per la cara i les potes anteriors i després passa a la resta del cos.

Es pot curar amb pomades que portin sofre i jo tinc

comprovat que la barreja de sofre i iode va molt bé. Aquesta malaltia és perillosa perquè es pot encomanar al qui té cura d'ells i de vegades produeix lesions molt greus a les mans. Com totes les malalties de la pell, si es cura ràpidament no és perillosa.

Finalment he de dir que si la granja està infectada de tinya es pot curar barrejant 250 gr. de pols de sofre amb 50 Kg. de pinso. És un sistema fàcil, econòmic i molt efectiu.

Sarna sarcòptica. És una malaltia produïda per un insecte microscòpic i ataca el morro i les potes.

Per curar-la hem de netejar les regions afectades amb aigua i sabó i posar-hi una pomada adequada. És molt important netejar la gàbia de la femella atacada.

Sarna psoròptica. Ataca les orelles de les femelles. Per a curar-la hem de ruixar la regió afectada amb un líquid d'insecticida molt diluït.

Enterotoxemia. Produïda per la bactèria clostridium perfringens i produeix timpanisme. Són aquelles femelles que es moren inflades del ventre.

La femella afectada no menja i per tant podem saber fàcilment el seu diagnòstic. És difícil curar-la i depèn dels dies de la seva infecció. Es pot donar una injecció de 10 cc de sèrum glucosat a la vena marginal de l'orella i repetir la dosi durant dos o tres dies fins que torna a menjar.

Aconsello de treure-li el pinso i donar una mica de vert.

Diarrees. És el resultat patològic de moltes malalties diferents. Pot ser la causa l'alimentació en condicions dolentes, dels canvis de temps, de l'aigua no potable.

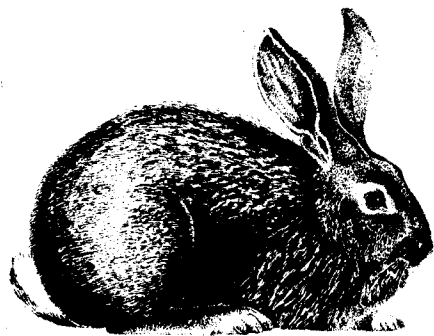
Aconsello curar tot els animals contra una malaltia que es diu coccidiosis, ja que el conill està molt afectat per aquest paràsit. Si el tractament no dona bon resultat, llavors podem pensar en altres causes.

Un bon sistema és el règim d'un dia per a evitar les morts dels conills d'engreix. Donar palla i aigua medicada però treure el pinso.

També vigileu les condicions higièniques de l'aigua i el menjar.

Hi ha moltes més malalties, però jo crec que aquestes són les principals i evitant-les es pot aconseguir bons resultats.

Albert Altes



la pinya

Carta oberta d'un veí al poble de Tavertet molt temps abans de les eleccions.

Voldria que aquesta carta servís de reflexió a tots els habitants d'aquest poble, ara que el nou ajuntament ja està elegit i la seva nova tasca tot just ha començat.

Imaginem-nos per uns moments, que cada un de nosaltres és el batlle de Tavertet, que el que nosaltres faríem, canviàriem o proposàriem no ens ho imaginem. Fem-ho, proposem-ho ajudem a canviar-ho.

El més senzill és criticar i no fer res dir que les coses no es fan, que no s'arreglen, que el nou ajuntament no fa res, que tots són iguals.

Jo crec que, surti qui surti elegit com a batlle, l'important és que tots ens sentim una mica els batlles de Tavertet i ens posem al seu costat (no darrera seu) i tots junts formem una pinya, una gran pinya. I per a fer aquesta pinya ens necessitem. Ne necessitem tots els del poble, tots els qui estimem de debó Tavertet. Ja si guin nascuts al poble o els qui un dia vàrem veure de fora i ens agradà i ens hem pogut quedar a viure-hi. O com d'altres.



que aprofiten totes les festes per a venir-hi a descansar o passar-hi les vacances.

I tot això ha passat perquè Tavertet és així de bonic i la gent ens hi hem sentit a gust i ens hi hem quedat, hem arreglat cases, conreat la terra i ara tots ens sentim una mica fills de Tavertet i l'estimem com si hi haguéssim nascut.

Jo voldria que no es discriminés ningú.

El qui com jo hem vingut de fora, no volem imposar cap llei ni canviar cap costum.

L'únic que jo cerco és la pau, el silenci d'aquests cingles i la bellesa d'a-

quest poble, bellesa que entre tots hem de conservar, procurant que no la destrueixin o la tapin i procurar que aquesta marcada identitat que té Tavertet no la canviïn ni l'adulterin amb noves i inadequades construccions o amb modernismes innecessaris.

Aprenguem a entendre Tavertet, a respectar-lo, a conservar-lo i estimar-lo per fer-lo, dia rera dia, un lloc on poguem viure, formant part d'una gran pinya d'amics.

Perdoneu si aquestes quatre ratlles les trobeu xopes de sentimentalitat o ofenedor per algú.

La meva intenció era una altra.

Enric Borràs

els subnormals

Des d'aquí Tavertet, volem col·laborar en tot allò que es faci en favor dels subnormals.

El fet de viure en contacte amb la natura, pot ajudar-nos a veure les coses de manera diferent. Potser des d'aquí dalt l'escala de valors que tots portem a dintre podrà ser capgirada i convertir-se en una de més positiva per als nens que en diem subnormals.

D'entrada, aquesta paraula ens fa pensar en inferioritat. Quan hom classifica les persones des del punt de vista intel·lectual, el deficient queda sempre a l'últim lloc de l'escala.

Hi ha mesures per al nivell mental i es pot predir, per mitjà d'exploracions psicològiques, més o menys objectivament, l'èxit que pot tenir la persona en la seva lluita per l'adaptació social.

Però també és cert que l'home no està format tan sols per intel·ligència. Hi ha altres maneres de valorar la personalitat humana: per la capacitat d'estimar, de viure, de ser feliç, de rebre i de donar afecte... Si mesurarem aquesta dimensió, el deficient mental moltes vegades se situa en els primers llocs de l'escala. Necessitem equilibri psicològic i estabilitat emocional per viure d'una manera adaptada a un mateix. És del tot imprescindible, per a aconseguir aquest

equilibri, que els nens, si guin o no deficientes, rebin afecte dels que l'envolten, que siguin valorats, que ningú no els tingui per un destorb, que trobin ajuda en el seu creixement.

Tots els nens del món poden arribar a tenir estabilitat emocional i ser feliços. Si no és així, la causa no resideix en la manca d'intel·ligència.

En la nostra societat, tan competitiva, li és molt difícil de trobar el seu lloc, a la persona que intel·lectualment té pocs recursos perquè li falten armes per a lluitar en la terrible competència que s'organitza per a arribar a ser algú a partir del que hom té i posseeix. Cal capacitat per a adquirir.

Si aprenguéssim a valorar la capacitat de donar i no la de prendre, el deficient podria lluitar amb semblants armes.

Les persones anomenades subnormals no necessiten compassió ni paternalisme. El que els manca és ajuda dels tècnics i especialistes en el seu problema i també (i molt especialment) que tots plegats canviem una mica les nostres estructures mentals, que deixem de valorar el qui és savi, intel·ligent, astut, extrovertit, competidor, etc... i aprenguem a reconèixer la bondat, la bellesa i la veritat de l'home.

Quan un psicòleg ha de dir als pares que el seu fill no

arriba a tenir un coeficient intel·lectual que pugui considerar-se normal, es troba pràcticament sempre amb una reacció negativa. Els pares es desesperen, no volen admetre-ho, compadeixen el fill, etc... També, sovint, es neguen, en principi, a portar el nen a una escola especial, si no és en casos que són exteriorment evidents.

Costa d'acceptar que un fill és menys dotat intel·lectualment i costa molt d'acceptar que tota la societat (família, amics, coneguts, etc...) ho sabrà.

Tots els pares estimen els seus fills i volen el millor per a ells. Tots els pares poden aconseguir que els seus fills siguin feliços, si la mentalitat que domina socialment no els ho impedeix.

Rosa Maria Pujol

Aprofitant l'avinencesa d'aquesta petita publicació, ens adherim al clam d'aquest sector de la societat tan poc comprès, tan oblidat, tan marginal, que són els deficientes mentals i disminuïts físics. Tant de bo que tots els pobles, per petits que fossin, se'n fessin ressò i cada dia fossim més a de manar, no clemència, sinó justícia i comprensió.

Hi ha qui es preocupa, i amb molta raó, per l'atur obrer; però ben poc es parla d'uns parats que ho seran per tota la vida i que sols cobren 1.500 ptes. mensuals. No és menys grue el problema de l'educació especial. Les promeses dels partits

polítics de la campanya electoral de fa dos anys no s'han pas acomplert, ja que els resultats han estat negatius. Esperem que el nou parlament i la nova administració siguin més comprensius i més conseqüents i els deficients físics i mentals si-

guin atesos igual que les altres persones, ja que tenen els mateixos drets. I també que puguin obtenir la corensió que mereixen de tota la societat.

Jordi Sanglas.

amic caminant

Tot el límit migjorn de Tavertet és un colossal i contínua cançlera. Ha començat la inigualable desfilar da de precipicis i estím balls, tots ells bonics i espectaculars, que aniran seguint sense interrupció fins al Far. La geografia de Tavertet és trencada tallada amb cisell de gegant; tot el terme està cobert de dentegats penyals i les baumes i cataus hi són innumbrables. El poble està assentat sobre una llarga i rocallosa plataforma tabular que s'estén entre les muntanyes del pantà de Sau i les de la riera de Balà, a una alçada de uns 900 metres. Tavertet és, i no se n'amaga pas, un poble antic, senzill i modest. No li manca, però, personalitat. Ha tingut, com altres pobles pobles arcaics, el seu castell feudal; però, així com la major part solen estar al centre urbà o sobre les elevacions immediates, en aquest cas és força lluny, passat el llargarut Pla de Dalt i l'altre pla dit precisament del Castell, i emplaçat en

un lloc abrupte, però bellíssim. És el castell de la Força, encastat en el salvatge turó monolític del mateix nom, i que pertangué a la noble família dels Tavertet, que donà, per tant, el nom al primitiu vilatge. El poble té dos, i àdhuc tres, carrers llargs i ben definits, amb cases vetustes. Fins fa poc temps, la població esllanguia i s'abandonaven moltes cases; però l'arribada de la nova carretera descobrí als manats de turistes aquest paradisiac indret. La via d'accés ha estat, doncs, com una injecció d'aire fresc a un foc somort, i ara Tavertet s'està renovellant a ulls veients i sovintegen les xarugues vivendes arranjades recentment de soca-rel, amb les velles pedres i nou fustam, que ennobleixen i dignifiquen l'agradós estil del país. Si mirem amb calma els llindars de mants portals, hi trobarem moltes dates dels s. XVII i XVIII; veurem boniques balconades de fusta en galeries cobertes i protegides per resortints

ràfecs, i portes dovellades. Algun esgrafiat en les parets palesa una vida benestant; hi ha porxos i golfes atapeïdes de palla. L'ambient camperol hi és encara inalterat, a Tavertet.

Tot just arribats, ja advertim una obra vistent, com una font, però en realitat és un gran dipòsit d'aigua per omplir els abeuradors del bestiar. La construcció és de grossos carreus, amb una teuladeta a dos vessants, en l'angle que formen les quals una acolorida ceràmica representa, ni més ni menys, Sant Cristòfol. Això semblaria una vera incongruència, si pensem que no hi ha pas cap riu a la vora; però té una natural explicació: el sant traçiner fluvial és el titular de l'església. No és rar veure encara algun ramat de bous i vaques pel carrer, que yransiten amb la seva calmosa gansoneria i fan cap a l'abeurador. És una rústega i plaent estampa que ja va perdent-se; però la imatge de la vacada bevent pausada-



- La font del Poble

ment, brandant la cua amb solemnitat amb el fons de les velles cases del poble, persisteix en la nostra visió quan els animals han marxat, deixant en l'aire un regust de placidesa i serenitat. L'església ocupa un lloc cimaller entre les moltes cases notables que hi ha al poble; i no perquè sigui monumental, o guardi tresors, valuoses pintures o magníficents retaules. Senzillament, perquè és molt bonica. La torre del campanar, alta i quadrada, té al seu bell mig, buidada en la mateixa obra, una gran creu, com si fos una finestra; ornament perpetu d'elemental però segur efecte. L'edifici és d'un pur romànic arcaic en la part més vella. La petita portella ginyola llargament quan entrem, potser per contrastar més l'acollidor silenci que ens dona la benvinguda. La nau és de volta de canó, de bella factura,

i l'absis de pedra nua, amb tres finestres esprimatxades com espitlleres i sense cap ornament. De les ombres ixen bancs, confessionaris; i darrera uns arcs de separació, una nau lateral, afegida més tardanament, amb voltes gòtiques. Les parets estigueren fins fa pocs anys, recobertes de guix, que tapava totalment les nobles pedres romàniques. Com a curiositat esmentarem que la majoria dels bancs porten, al seu respall, el nom dels propietaris, com en tantes altres esglésies i capelles de muntanya. Vells i il·lustres noms de la pagesia i àdhuc noble terrassana, que perden a través de les generacions. Algunes d'aquestes masies, poques, encara estan habitades; altres, ja buides, ploren el seu abandó sobre aquesta terra aspra i ferrenya.

.....

La relació d'indrets remarcables a Tavertet és enorme. Anem, amic acompanyant, a veure'n uns quants; immancablement, al casal de l'Avenc. Sortim del poble pel camí carreter, ple de pedregami de fotges quan plou, que vorejant els precipicis ens portaria a Rajols i el Perer. Passant el Coll-s'Avenc, prompte estarem dalt de la més alta cinglera del Collsacabra, amb més de tres-cents metres de caiguda vertical; una pètria catedral, altiva i dominant. L'espectacle és imponent i us sobreprèn. Tancant una petita clotada, i sobre els alterosos vessants del Puig de la Creu, està sòlidament plantat el Casal de l'Avenc, a 920 metres d'alçada. És una construcció massissa, severa, de planta gairebé quadrada; és la més pura mostra del gòtic rural català del segle XVI. La porta d'entrada, amb unes amplíssimes dovelles, dibuixa un graciós arc rematat per l'escut dels senyors de l'Avenc. A sobre, al primer pis, unes precioses finestres gòtiques, amb serrells d'arquets i finíssims treballs de pedra. El seu interior, quan encara estava habitat pels masovers, era imponent; pas com ara, abandonat i llastimós.

Quirze Parés

Deu Vos Guard a Taverdet

Vénen com vénen les coses...

L'entrega que un admirat amic ens feu ahir del Butlletí trimestral "ELS CINGLES", portaveu de Taverdet i que honora el grup de redactors que amb amor literàriament el nodreixen, ens ha omplert de goig en constatar com en un veïnatge petit s'hi engendra aquest nexa cultural que ennobleix els qui li donen vida, com també a tots quants l'afalaguin i amb interès i econòmicament el sostinguin.

Bé, doncs, per Taverdet! I admirat d'un gest tan colpidor, i pregat alhora d'aportar-hi personal col·laboració, hem dubtat qui sap-lo per si ens és de competència intervenir en el predi. Mes, dos arguments ens han decidit per la definitiva empena: el primer, amb iris patriòtic, per quant Taverdet, ni que en ple Cabrerès, el considerem com una portella de La Plana, i el nostre poble, Manlleu, de temps que hi ha sostingut relació llarga, sigui en l'entremat de contractes agro-pecuaris, sigui en suministre forestal, sigui en moviment monetari, sigui àdhuc per l'estreta convivència que la gent de Taverdet mantenia amb els manlleuencs en temps pretèrits, i encara avui en els nostres dies. Com també, de retop, per ser Taverdet feude escollit per la nostra joventut excursionista, que avui, ahir i sem-

pre el Cabrerès li ve robant el cor, fruit amb delectança del bucòlics paisatges i delitós per escrutar els misteris dels seus cingles i afraus.

És una raó de pes, tamma-teix! Mes, obrint amb embranzida la cleda de la sinceritat més plena, hem de dir que aquesta col·laboració ens ha estat impulsada, més que més, per retre homenatge a una figura egrègia, tan ornada en prestigi universal, que era, des d'anys i panys, una o la de més prosàpia científica de l'Ausona milenària: no era altra la figura que la del clergue Dr. Eduard Junyent i Subirà, traspassat ben de poc.

I em direu: - Com se us acut connexionar la figura de Junyent amb nostre Taverdet? Senzillament per haver fet amb ell coneixença personal a "Les Baumes del Colom" conegudes també com a "Coves de Balà", ubicades en terme vostre. Era a l'entorn de 1974 que un grup de Milatants de La Plana, embruixats per l'arqueologia, hi exploraven el subsòl, frisosos de detectar-hi el pas del temps i la vida de l'home primitiu encauat en aquells míssers habitacles. Recordem molt bé que seguint la petja d'un inquiet convilatà nostre -en Francesc Pujol i Escalé- també ens hi atancàrem, quedant sorpresos de trobar-hi el Dr. Junyent que, amb il·lusió juvenívola, científicament

encarrilava els treballs dels joves arqueòlegs, per mor que se'n tregués el millor profit.

El seu interès pel resultat de la recerca quedava a tota llum patent, en admirar-nos com a la seva edat, passada de la setantena, s'havia arriscat a l'aventura, donat com era de difícil l'ascensió, grimpant per una rampa quasi vertical, lliscosa i dràsticament de mal tondre.

En el retorn, acompanyant el Doctor serrat amunt, fins a donar a l'aparcament, tinguérem ocasió de parlar sobre la Història de La Plana; i ens fou clau això per parlar-li d'una obra nostra sobre els inicis de la Indústria a Manlleu, documentada amb dades desconegudes d'ell, i que, un cop hagué llegit l'exemplar, ens ho remercià amb una carta que guardem com a cosa sense preu, i que ens fou motiu per a prosseguir convivència i amistat. Creiem que hem esplanat el perquè de la connexió del Dr. Junyent i Taverdet. No dubtem que no fou la primera investigació amb que ell exploraria el vostre terme. Era una figura universal, fidel en entrega exhaustiva i perenne, exaurint allà on fos tot filó que fes sospitar una pàgina d'història. I tornem a allò que dèiem: les coses vénen com vénen... No podíem sospitar que en conèixer i lle-

gir ahir el nº zero del butlletí "ELS CINGLES", n'esdevingués per nostra part ocasió de retre una cortesia al poble de Tavertet. I, ensems, per divulgar un tribut i homenatge al Dr. Eduard Junyent i Subirà. En ofrena, tingueu per a ell, veïns i amics de Tavertet, una perpetuïna

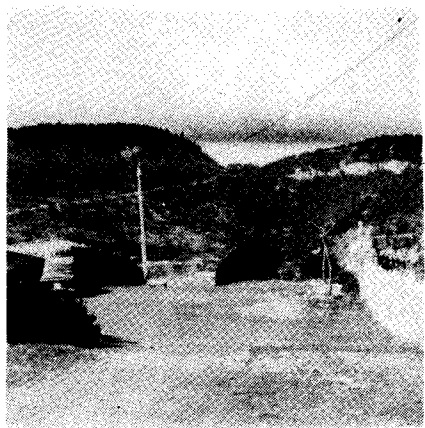
pietosa, afanyós com fou d'esbrinar, en arxius i pedregams, els valors pretèrits de la terra. Aquest articulista dóna gràcies a Déu que a Tavertet, en plena dedicació científica, connectés amb la seva amistat i majorment li regracia el llegat cultural de què ens féu do

nació a la pàtria, document sòlid i d'una garantia genuïna, que no s'esborrarà mai la seva petja, roramon que era, explorant ça i enllà tots els camins de Catalunya. Al cel sigui!

Josep Prat i Roca.
17 de gener del 79

NOTICIARI BREU

No fa gaires dies, ens adonàvem que en el poble posen pals nous d'electricitat de porland, quan harien de ser de fusta. Segons manifesta la companyia, a partir d'ara tots es posaran de porland, com el que es veu en aquesta fotografia, i a més l'han col.locat tort. Fins avui no s'han produït reaccions oficials.



El passat dia 9 de març vam veure aparèixer per la televisió el nostre estimat poble; que hi van venir a fer?: doncs a veure el nostre flequer com feia pa.

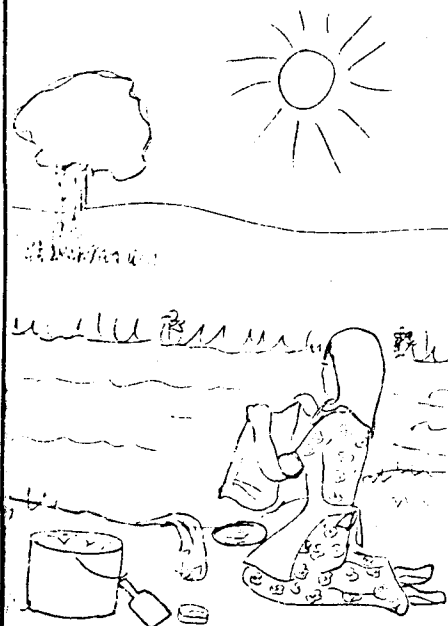
La gent de ciutat ja no s'enrecorden de com es fa bon pa.

A primers del mes de març i cara al bon temps, el poble està molt concorregut de cotxes petits i grossos; aquests últims es posen per tot arreu, allà on els sembla, sense mirar-s'hi gaire. Estava pensant que es podria buscar la solució a això i la gent podria contemplar aquest poble nostre tant meravellós, sense cap destorb.

Com ja deia en el primer número sobre el telèfon, han passat tres mesos i encara estem igual; sembla ser que els responsables no se n'han adonat.

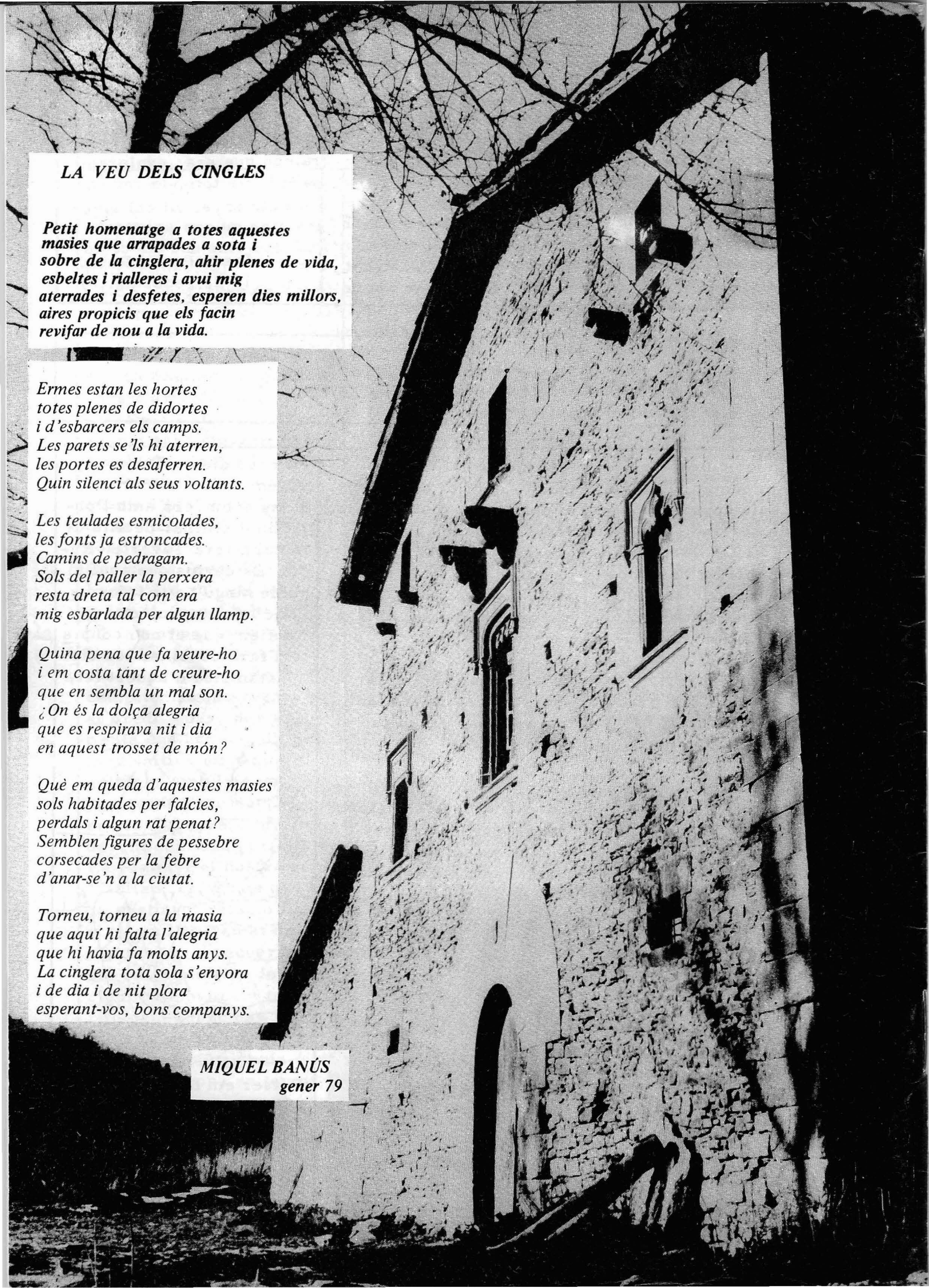


Fa pocs dies a Tavertet vàrem rebre la visita d'uns enginyers amb l'objectiu d'ultimar detalls de la carretera Tavertet-Rupit. És curiós que aquí al poble ningú no té informació d'aquest projecte. Confiem que el nou consistori farà conèixer les circumstàncies d'aquest fet.



Potser em faré pesada, però l'aigua també està igual. Aquest estiu, totes a rentar roba al Molí Bernat, si plou.

Neus.



LA VEU DELS CINGLES

Petit homenatge a totes aquestes masies que arrapades a sota i sobre de la cinglera, ahir plenes de vida, esbeltes i rialleres i avui mig aterrades i desfetes, esperen dies millors, aires propicis que els facin revifar de nou a la vida.

*Ermes estan les hortes
totes plenes de didortes
i d'esbarcers els camps.
Les parets se'ls hi aterren,
les portes es desaferren.
Quin silenci als seus voltants.*

*Les teulades esmicolades,
les fonts ja estroncades.
Camins de pedragam.
Sols del pallar la perxera
resta dreta tal com era
mig esbarlada per algun llamp.*

*Quina pena que fa veure-ho
i em costa tant de creure-ho
que en sembla un mal son.
¿On és la dolça alegria
que es respirava nit i dia
en aquest trosset de món?*

*Què em queda d'aquestes masies
sols habitades per falcies,
perdals i algun rat penat?
Sembren figures de pessebre
corsecades per la febre
d'anar-se'n a la ciutat.*

*Torneu, torneu a la masia
que aquí hi falta l'alegria
que hi havia fa molts anys.
La cinglera tota sola s'enyora
i de dia i de nit plora
esperant-vos, bons companys.*

MIQUEL BANÚS
gener 79